

IZ ČASOPISA ČOVJEK I PROSTOR, ZAGREB, 1999. /
GODINA XLVI, BROJ 1-2 / 52–53 STR.

Licencije i pečati do ljeta

**Razgovor s arhitektima
Ivanom Franićem,
predsjednikom Hrvatske
komore arhitekata i inženjera
u graditeljstvu i Zdravkom
Mahmetom, predsjednikom
Razreda arhitekata Komore.
Razgovarao: Vinko Penezić**

U Zagrebu je 12. prosinca 1998. održana prva (osnivačka) skupština Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu. Time je ostvaren glavni cilj Udruženja hrvatskih arhitekata u godini kada je ono proslavilo 120. obljetnicu.

Ovom povijesnom događaju, kako su ga označili svi gosti skupštine, prethodila je osnivačka sjednica Razreda arhitekata, koja je uspješno održana 24. studenog 1998. na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu uz nazočnost 274 člana. U želji da naše čitatelje i stručnu javnost informira-

mo o daljnjim koracima u procesu uspostave novoorganizirane prakse arhitekata i inženjera, za razgovor smo zamolili najpozvanije – arhitekta Ivana Franića, predsjednika Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu te arhitekta Zdravka Mahmeta, predsjednika Razreda arhitekata Komore.

Razgovor je održan u uredu Ivana Franića, u poznatoj Planićevoj modroj zgradi u Bogovićevoj u Zagrebu, na pola puta između sjedišta UHA-e na Trgu bana Jelčića i privremenog sjedišta Komore u prostorijama HIS-a u Berislavićevoj ulici.

ČIP: Gospodine Franić, glavni je cilj – osnutak Komore ostvaren. Koji su neposredni zadaci što stoje pred upravom?

FRANIĆ: Neposredni zadaci su čisto tehničko-organizacijskog karaktera s obzirom da s dokumenata koji su usvojeni, Statuta, Kodeksa i Pravilnika, treba prijeći na operativne zadatke. Kao prvo je tu registracija Komore. Predali smo sve

**POLJE RADA
ARHITEKATA SE
MORA PROŠIRITI
JER ĆE INA-
ČE ARHITEKTI
BITI JOŠ VIŠE
POTISNUTI NA
MARGINU – TO
OVISI I O ARHI-
TEKTONSKOJ
NAOBRAZBI TE O
STAVU O PROCE-
SU IZGRADNJE U
CJELINI**

devnim komorama ne možemo početi funkcionirati. Nadamo se da će zakon biti uskoro donesen, ali moram reći da s nekim stvarima u zakonu nismo zadovoljni pa ćemo predložiti određene amandmane i pokušati djelovati makar preko zastupnika u Saboru.

ČIP: Kada će profesionalni rad arhitekata i inženjera biti moguć isključivo preko Komore?

FRANIĆ: Računamo da je ova godina prijelazna.

MAHMET: Sve bi trebalo biti gotovo istekom roka od 18 mjeseci nakon donošenja Zakona o Komori, dakle 11. 11. 1999.

ČIP: Istaknuli ste važnost novog Zakona o građenju. Koji su osnovni naglasci tog zakona i s čime niste zadovoljni?

FRANIĆ: Prvenstveno nismo zadovoljni sadržajem projektne dokumentacije koju treba priložiti za dobivanje građevinske dozvole jer smo očekivali da će zakon donijeti neka pojednostavljena prilikom ishoda dokumenta potrebnih za gra-

dokumente i tijekom siječnja ili početkom veljače očekujemo registraciju, zatim slijedi otvaranje računa, a raspisat ćemo i natječaj za tajnika. Suradujemo i s Ministarstvom na problemu zakona jer bez zakona o gra-

đenje. Na žalost su Zakon o prostornom uređenju i Zakon o građenju velika kočnica u investicijskoj izgradnji pogotovo sada kada postoje mnogi strani investitori koji se čudom čude gomili papira potrebnoj za početak građenja. Zakon općenito nije donio očekivana pojednostavljenja, mislim i na zahtjev da se napravi elaborat o etažiranju koji će naročito u tržišnoj stambenoj izgradnji biti kočnica. Na prvom sastanku upravnog odbora odlučili smo napraviti čvrsti plan rada za ovu godinu kojim bismo trebali razriješiti ključna pitanja, a zbog čega je Komora uostalom i osnovana. Ako Komora ne unaprijedi našu stručnu praksu i ne omogući lakše, jednostavnije i učinkovitije funkcioniranje te na kraju krajeva i veći dohodak njenih članova, onda ona nije ostvarila svoj cilj.

ČIP: Diskusija na obje osnivačke skupštine pokazala je da još postoje nedoumice oko cjenika, posebno u odnosu na neujednačenost formiranja cijena između struka (kolege su prigovarale da su cijene arhitektonskih usluga precizno definirane, a da se kod nekih drugih struka pojedine cijene utvrđuju po dogovoru).

FRANIĆ: Cjenicima se posebno bavila komisija na čelu s arhitektom Hanžekom i mislim da je posljednja redakcija dosta toga ispravila, da su odnosi među strukama postavljeni na zdravim temeljima. Moramo testirati primjenu cjenika u praksi, a isto tako i zakona jer se u protivnom pokaže da pojedini član koji u tekstu zakona djeluje nebitno, koči cijeli proces. U razdoblju do donošenja zakona i objavljivanja cjenika u Narodnim novinama potrebno je napraviti krajnju redakciju i testiranje na nekoliko modela. S obzirom na

totalni nered u praksi, posebice oko ugovaranja arhitektonskih projekata, moram reći da se raspon cijena i ono što se dobiva licitacijom primjenom Zakona o nabavi roba i usluga razlikuje 300 do 400 posto, odnosno da najniže i najviše cijene variraju do odnosa 1:4.

ČIP: Uvidom u cjenik usluga nameće se zaključak da nisu u potpunosti razgraničena polja djelovanja pojedinih struka, posebno što se tiče nadzora.

FRANIĆ: To ovisi i o našoj struci jer je ona isključivim usmjeravanjem u takozvane dizajnersko-umjetničke vode na neki način zapostavila nadzor, a on je zapostavljen i u arhitektonskoj naobrazbi. Time je zapostavljeno jedno veliko polje rada i mogućnost zapošljavanja arhitekata. Komora mora u cijelosti ispraviti profesionalnu praksu, mi ne možemo ostati isključivo dizajneri. Sada kao predsjednik Komore moram govoriti u ime svih inženjera koji su njoj. Smatram da se polje rada arhitekata mora proširiti jer će inače arhitekti biti još više potisnuti na marginu. To ovisi i o arhitektonskoj naobrazbi te o stavu o procesu izgradnje u cjelini.

ČIP: Temeljne su značajke poslovanja u novim uvjetima: kategorija odgovornosti i jednaki uvjeti poslovanja za sve. Kako će se osigurati primjerice da projektne tvrtke čiji vlasnici nisu članovi komore, već njihovi zaposlenici poštuju cjenik?

FRANIĆ: Ako dođe do nepoštivanja cjenika, bez obzira o kome se radi, Komora će morati djelovati, pa čak i upozoriti investitora da je riječ o nelojalnoj konkurenciji. Mi se sve više i više srećemo s kvalificiranim investitorima koji rade za svoj račun i odgovaraju za svoju investi-

AKO KOMORA NE UNAPRIJEDI NAŠU STRUČNU PRAKSU I NE OMOGUĆI LAKŠE, JEDNOSTAVNIJE I UČINKOVITIJE FUNKCIONIRANJE TE NA KRAJU KRAJEVA I VEĆI DOHODAK NJENIH ČLANOVA, ONDA ONA NIJE OSTVARILA SVOJ CILJ

jeftin, a ako je investitor nekvalificiran, ne možete mu pomoći da zaštiti svoje interese. Trebali bismo se vratiti na ciljeve Komore, a to je prvenstveno da se unaprijedi profesionalna praksa, da se povećaju prava i obveze svakog člana koji radi na našem tržištu. Drugo je poboljšanje usluge koja se pruža investitorima i to podizanjem stručne razine, što znači da arhitekti mogu jamčiti cijenu već u pripremljenoj fazi projekta. Ako pogledate tekstove o radu američkih projektnih tvrtki, vidjet ćete da oni čak ističu koje su projekte uspješno ostvarili u okviru proračuna, a koje ne, dakle daju objektivne informacije o svom radu. Sad je veoma važno što će reći osiguravajuća društva jer ona reguliraju veliki dio svjetske privrede, pa bi tako trebala regulirati i našu. Ona bi trebala pratiti rad svojih osiguranika s obzirom na veličinu pretplate, slično kao i automobilsko osiguranje. Čim obavimo poslove oko registracije, dakle već idući mjesec, počet ćemo pregovore s osiguravajućim društvima. *Nje-*

ciju. Do pojave dumping-cijena je došlo putem državnih licitacija primjenom Zakona o nabavi roba i usluga jer su se tražile najjeftinije cijene bez ikakve provjere. Vjerujte mi da većina kvalificiranih investitora neće dati posao nekome tko je sumnjivo

mački Hermes prati cijelu svjetsku privredu i čak daje embargo i ograničenja na neke poslovne poteze svojih komitenata, a to se sve manifestira kroz visinu osiguranja, tj. rizik. Taj proces neće biti ni lak ni jednostavan. Mi smo već prije 10 – 15 godina to pokušali riješiti, ali nismo uspjeli jer je rizik osiguravajućim društvima bio prevelik, a mogućnost zarade premala. Treća stvar je da se popravi socijalno-ekonomski položaj arhitekata i inženjera koji rade na poslovima projektiranja i nadzora jer se on posljednjih godina veoma pogoršao. Naš je cilj da se bar izjednačimo s odvjetničkom komorom i to ne samo po pitanju zarada, već i po socijalno-ekonomskom položaju.

Čim se registriramo, potegnut ćemo i pitanje osiguranja jer će velik broj ljudi raditi samostalno, a njima će naročito biti zanimljivo osiguranje koje se omogućava Zakonom o Komori. Četvrto bi bilo djelovanje institucija, što znači da moramo imati svoj *lobby*, da budemo otvoreni. Ne možemo dozvoliti da nam bilo tko nameće neka ograničenja, propise i standarde u procesu izgradnje jer to u praksi u pravilu pogoršava stvar. Treba spriječiti samovolju državnih i paradržavnih poduzeća koja ucjenjuju investitore. Na

NAŠ JE CILJ DA SE BAR IZJEDNAČIMO S ODVJETNIČKOM KOMOROM I TO NE SAMO PO PITANJU ZARADA, VEĆ I PO SOCIJALNO-EKONOMSKOM POLOŽAJU

neki način moramo djelovati kao odvjetnici, kao branitelji investitorovih interesa, a kroz njegove interese branimo i svoje. Izgradnja je strahovito pala, posebno spominjem za grebačke prilike

jer se prije gradilo 4,5 do 5 tisuća stanova i puno industrijskih pogona, a danas znatno manje ili gotovo ništa. Osim toga treba ponovno aktivirati prostorno planiranje i zaštitu okoliša. Prije smo imali strahovito kruto planiranje koje je samo sebe potiralo, ali sad ga uopće nema. Iz jednog ekstrema idemo u drugi. Od toga da se za jedan prozor moralo pitati prostornog planera, do toga da je sad u prostoru zavladao potpuni nered što rezultira divljom izgradnjom i ostalim negativnim posljedicama.

Komora arhitekata i inženjera će biti koordinator različitih djelatnosti podijeljenih u razrede koji imaju veliku autonomiju, ali ne mogu raditi protiv njenih principa. Razredi su osnova stručne prakse i djelatnosti, a njihov utjecaj na središnji, koordinacijski organ treba biti što veći. Sada je važno da se registriramo i da za tajnika dobijemo profesionalnu i kvalitetnu osobu. Od tajnika i njegova profesionalnog tima će jako ovisiti rad Komore i njenih organa.

ČIP: Gdje je sjedište Komore?

FRANIĆ: Zasada u prostorijama Hrvatskog inženjerskog saveza.

ČIP: Gospodine Mahmet, kao dugogodišnji sudionik procesa te predsjednik Osnivačkog odbora kažite nam što nije ostvareno u odnosu na postavljene ciljeve.

MAHMET: Ciljevi su skoro u punoj mjeri ostvareni u dokumentima, ali još nisu ostvareni u praksi. Pripreme zakona traju od 1992. Ministarstvo je u početku kočilo osnutak komore arhitekata, ali dolaskom gospodina Širca na mjesto ministra dogovoreno je da se ide u donošenje zakona koji bi obuhvatio sve struke uklju-

čene u građenje. Time se djelomično odustalo od ideje arhitektonske komore, ali osnovni ciljevi su zadržani u zakonima i ostalim aktima.

ČIP: Kada će se početi arhitektima i inženjerima izdavati licencije za rad po novim propisima?

MAHMET: To ovisi o registraciji Komore pri sudu, izboru tajnika te izdavanju i dizajniranju potrebnih dokumenata kao što su licencija i pečat ovlaštenog arhitekta. Mislim da bi se to moglo obaviti do ljeta kada bismo upisanim arhitektima mogli izdati licencije i pečate nužne za nastavak rada propisan Komorom.

ČIP: Što je s prijelaznim razdobljem u kojem će paralelno djelovati i članovi Komore i oni koji to još nisu s obzirom na uvjete poštovanja cjenika i drugih akata?

MAHMET: Sigurno da postoji opasnost od nepravovremene sinkronizacije svih tih događaja, ali budući da arhitekti većinom u svojem radu djeluju kroz pravne osobe, tako će nastaviti i u tom prijelaznom razdoblju. I Zakon o Komori i Zakon o gradnji, koji se treba donijeti početkom veljače, definirali su prijelazni rok s datumom 11. 11. 1999. Do tada će pravne osobe djelovati na dosadašnji način. Prijelazne odredbe koje će definirati početak obvezne primjene cjenika, još nisu usuglašene s Ministarstvom. Vjerujemo da će se naći rješenja koja će na najbolji način zastupati strukovne interese u tom prijelaznom razdoblju. Važno je još napomenuti da će stupanjem na snagu cjenika, tj. njegovom objavom u *Narodnim novinama* javna poduzeća i državne ustanove biti obvezne primjenjivati ga prema Zakonu o nabavi roba i usluga

čime će se uspostaviti razina cijena koja će u praksi biti mjerilo i način ponašanja.

ČIP: Pitanje tzv. regionalnog ustroja komore izazvao je duge polemike unutar naše struke. Jesu li diskusije prestale zbog optimalne zastupljenosti svih regija u tijelima upravljanja ili će one biti nastavljene?

MAHMET: Smatram da su se neke naše kolege htjele ugledati na rješenja u zakonu o odvjetnicima gdje su drukčije prilike i uvjeti. Oni imaju dugogodišnje iskustvo, a za početak rada naše komore takvo rješenje ne bi imalo dobre rezultate jer još uvijek ne možemo znati ni procijeniti koliko će na pojedinim područjima biti uopće članova. Postojala je ideja da se osnuju županijske, regionalne komore, ali nastale bi velike disproporcije u broju članstva između različitih komora. U pripremi sjednice Razreda i u samom izboru njegovih tijela kolege iz regija su ravnopravno zastupljene prema broju upisanog članstva i to im je dalo jamstvo da će njihovi interesi biti ravnopravno zastupljeni.

ČIP: Kako vidite buduću koegzistenciju Razreda arhitekata i Udruženja hrvatskih arhitekata s obzirom da su se javila mišljenja kako će sada društva arhitekata izgubiti svaku funkciju?

MAHMET: Mislim da je to potpuno neopravdana bojazan jer postoje primjeri u drugim zemljama gdje niz godina paralelno djeluju komora i razne strukovne udruge. U komori će se rješavati profesionalna pitanja strukovne prakse, a u udruženju arhitekata sva ostala pitanja vezana uz struku, kao nakladništvo, natječaji, nagrade, priznanja i sve ono što društva i sada rade, s tim da će u ko-

mori imati jakog partnera koji će podržavati takve aktivnosti.

FRANIĆ: Ja bih samo dodao da je članstvo u komori strogo opredijeljeno prema stručnoj praksi, a arhitektonske udruge okupljaju sve arhitekte, sve stručnjake pa i one koji nisu diplomirani arhitekti. Arhitektonske su udruge puno šireg formata, općedruštvenog značenja, dok komora ima cehovski ustroj koji brani relativno uske interese članova ceha. To je ne samo kvantitativna, već i kvalitativna razlika. Sve ovisi o tome koliko ćemo biti kooperativni i korektni, ali rad će se širih asocijacija kroz Komoru, koja će imati, nadajmo se, i ekonomsku snagu i snagu utjecaja *lobbyja*, zapravo pospješiti i one će se međusobno nadopunjavati.

ČIP: Jedno od pitanja koje se postavlja su zahtjevi građevinskih inženjera visokogradnje koji su se prijavili za upis u Razred arhitekata.

MAHMET: Na sjednici Razreda izabran je Odbor za upis koji je počeo rješavati tu problematiku. Zatražio je mišljenje Ministarstva i kada ga dobije, moći će riješiti taj problem. Stav Odbora je da to treba dobro proučiti u dogovoru s Ministarstvom, da se ishitrenim rješenjima ne bi izazvale dodatne komplikacije.

ČIP: Gdje će biti sjedište Razreda arhitekata i kada će se nastaviti s upisom?

MAHMET: Nije definitivno dogovoreno s UHA-om i DAZ-om da sjedište Razreda bude na Trgu bana Jelačića 3 mada mi u Komori mislimo da bi to bio način da se uobičajena komunikacija s društvima nastavi na tom mjestu, a kroz najam tih prostora UHA i DAZ bi osigurali neki prihod. Osim toga to ima i simboličnu di-

menziju tako da se nadamo da će izabrani tajnik Razreda svoje poslove dalje obavljati na toj adresi. Odbor za upis će se sastajati najmanje jednom mjesečno i razmatrati pristigle zahtjeve za upis, ali sad dok nismo registrirani i dok još nije izabran tajnik, ne obavljamo tu funkciju. Od početka veljače počinjemo s normalnim radom.

ČIP: Zahvaljujemo se na razgovoru i želimo vam uspjeh u radu toliko važnom za našu struku. ■

* Tekst je objavljen uz suglasnost Nakladničkog savjeta Udruženja hrvatskih arhitekata i prenesen je u izvornom obliku.